

פרשת וירא

זהר

רבי חייא פתח (שיר^ב ב יב) הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו הנצנים נראו בארץ כד ברא קב"ה עלמא יהב בארעא^ב כל חילא דאתחזי לה וכלא הוה בארעא^א ולא אפיקת איבין בעלמא עד דאתברי אדם כיון דאתברי אדם^ב כלא אתחזי [נ"א] [למפק] בעלמא^א וארעא גליאת איבהא וחילהא^א [דאתפקדו] [דאתפקדת] בה כגוונא דא' שמים לא יהבו חילין לארעא עד דאתא אדם הה"ד (בראשית ב ה) וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר יהו"ה אלהי"ם על הארץ ואדם אין לעבוד את האדמה^ה אטמרו כל אינון תולדין^ה ולא אתגלון ושמיא אתעכבו דלא אמטירו על ארעא בגין דאדם אין דלא אשתכח ולא אתברי וכלא אתעכב בגיניה:

כיון דאתחזי אדם מיד הנצנים נראו בארץ וכל חילין דאתטמרו אתגליאו ואתיהיבו בה עת הזמיר הגיע דאתתקן תקונא דתושבחן לזמרא קמי קב"ה מה דלא אשתכח עד לא אתברי אדם וקול התור נשמע בארצנו [דא] [דהא כל] מלה דקב"ה [דעבד] [דלא

רבי חייא פתח, "הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו". "הנצנים נראו בארץ", כשברא הקב"ה את העולם, נתן בארץ כל הכח שראוי לה, והכל היה בארץ, ולא הוציאה פירות בעולם עד שנברא אדם. כיון שנברא אדם, הכל ראוי (לצאת) בעולם, והארץ גלתה את פירותיה וכחה שנפקדו בה. כדוגמא זו, השמים לא נתנו כחות לארץ עד שבא אדם. זהו שכתוב "וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר ה' אלהים על הארץ ואדם אין לעבוד את האדמה". נסתמו בה כל אותם תולדות ולא התגלו, והשמים התעכבו, שלא המטירו על הארץ משום שאדם אין, שלא נמצא ולא נברא, והכל התעכב בגללו.

כיון שנראה אדם, מיד "הנצנים נראו בארץ", וכל הכחות שנסתמו, התגלו ונתנו בה. "עת הזמיר הגיע", שנתקן תיקון התשבחות לזמיר לפני הקב"ה מה שלא נמצא עד שלא נברא אדם. "וקול התור נשמע בארצנו", שהרי (זה) (כל) דבר של הקדוש ברוך הוא (שעשה) שלא

מדרש הנעלם

רבנן פתחי בהאי קרא^א (שיר א ג) לריח שמניך^ב טובים שמן תורק שמך וגו' תנו רבנן האי נשמתא דבר אינש בשעתא

רבתינו פתחו בפסוק הזה, "לריח שמניך טובים שמן תורק שמך וגו'". שנו רבותינו, נשמה זו של

מאיר הזהר

מן הדעת המתפשט צו"ק שממנו חיות הנוק, והוא סוד חו"ג וכו' וזהו כי לא המטיר ה' אלקים שהם חו"ג הרמוזים צמטר (מ"מ). פ. כי אז היו ז'ין אחר באחור (רמ"ז). י. מת טעם לשבח אל שם מדרש זה הנקרא בשם מדרש הנעלם וכו' שרוב עניין (ומנין) זה הוא על הגשמה שמקורה הוא צבריאה ששם גן עדן העליון, וידוע בסדר פרד"ס שהדרשה היא צבריאה (שעה"ג ז). וכו', והמדרש הנגלה הוא בסוד החיזונית אך הנעלם הוא בסוד פנימיות שהן הן הנשמות. ולכן להיות שמדרש זה הוא מיוסד על הגשמה על כן שמו נאה לו מדרש הנעלם (רמ"ז). יא. רמז לגשמה ושרה לגוף, כי כך היא המידה שמלכות היא סוד חיזונית של ועיר, אבל קודם שנחוסף ה' צאצרהס הוא בסוד הגשמה קודם שחשחלס, וצחוספת ה' שה"ס ה' ראשונה של השם אז הוא סוד שלימותה לשון אל הצריאה דתמן ה' ראשונה וכו' וצוה תצין יושר הלך מאמר זה, כי צהיות שעכשוו כצר צברהס הוא שלם ומלא לכן דורשו על הגשמה צהיות כצר שלימה וכו' ואמרו ריח ולא טעם או נועם הוא כי הגשמה נהנית וכו', ומלת לר"ח גי' צברה"ס, סוד הגשמה, והרי צמלה זו נגמזת הגשמה ומקום מושבה וצחינת הנאתה (רמ"ז). יב. שמניך הוא סוד המוחין כדודע צסוד (תהלים קט יח) וכשמן צעזמחוי, וידוע שהגשמה היא מהמוחין הפנימיים שמהם שמי צחינות הגשמה שהן פנימי ומקיף, ולכן אמר שמניך צלשון רבים, וכו'. ועוד סוד הגשמה מצחינת הדעת היא, שהוא מכוון ממש כנגד (המות) [החוטם] ולכן שייך צו ריח (רמ"ז). עי' היל אור. לט ע"ב (הערת אוהר). יג. ועתה שזוכה להחלעות מן עין התחמון שהוא צאריך ומתעלה עד גן עדן העליון, שאז מתקשר עין

א. כל המזמור הוא בסוד הגבורות דכשהיא מתחמנת צדעמה אז היא מזמרת דדעמא צפומא אתגליא (מ"מ לקמן נח ע"א). ב. צבריאה העולם נתקנו כל צירוי מלכין קדמאין לצד ממין דרחל שלא נתקנו כדי שאלה"ר יתקנס, ו"ש יבז צארעא וכו', היינו כל הנילוזות הראויות לה לחלקה (רמ"ז). ג. כל צירוייה היו כמוסס צמוכה אפילו אותם השייכים לדומם וזומם, ולכן לא אפיקת איבין, וכמו שאמרו רז"ל שכל הצמחים והעשבים לא ילאו [אלא] על פתח קרקע, וכמו שפי' רש"י צחומס (צראשית ב ד) (רמ"ז). ד. ה"ס מ"ה וכו' תלוי מיקון דסס צ"ן, שה"ס מ"ן דרחל (רמ"ז). ה. נגלה צעולם שפע כל ד' עולמות, כי אלה"ר היה מגיע עד האזילות והיה צו סוד זיהרא עילאה שהוא מהאזילות (רמ"ז). ו. ה"ס שית השדה ועשב השדה, והס אותם דאתפקדו צה, שהיו צה צצחינת פקדון כמוסס צמוכה להחלעות צתיקונם (רמ"ז). ז. יוצן צמ"ש (לקוטי תורה מהלים) סקוד המטר הוא אור עליון היורד מלמעלה להחיות את הנילוזות שצבעמקי הקלי' שהס אסורים שס וחוסקים לחזור למקומם, לכן אין לך טיפה שיוצרת מלמעלה שאין טיפיים עולות כנגדה מלמעלה מרוב חשקם לעלות משם, וכו' ולכן כל עוד שלא היה אדם צאריך ושהיו מ"ן דרחל נקתרים צצחינת הארך לא ירד מטר שהיה לצטלה כל עוד שלא צא אדם לתקן המ"ן (רמ"ז). ח. יש צ' מקומות לקומת רחל א' כנגד נה"י דז"א ועז"א שית השדה, ש"ס ש' ח"י צסוד נה"י וכו', והמקום השני הוא צעלוחה עד נגד חג"ת וכו' והוא סוד עש"ב ע"ב ש'. ושיעור הכמוצ ק': וכל שית השדה, שכל צצחי' של מ"ן דרחל לא היה להס עדיין שום מציאות תיקון, והטעם כי לא המטיר וכו' שלא ירד אור מלמעלה

וירא

דף צו ע"א²

ספר הזהר

תרגום

האדם, בשעה שעולה מהארץ לרקיע ועומדת באותו זוהר עליון שאמרנו, הקב"ה מבקר אותה. בא ותשמע, אמר רבי שמעון בר יוחאי, כל נשמת הצדיקים, כיון שעומדת במקום שכינת הכבוד, שראויה לשבת, הקב"ה קורא לאבות ואומר להם, לכו ובקרו את פלוני הצדיק שבא, והקדימו לו שלום משמי. והם אומרים, רבונו של עולם, לא ראוי לאבא ללכת לראות את הבן. הבן ראוי לראות ולהראות ולדרוש את אביו. והוא קורא ליעקב ואומר לו, אתה שהיה לך צער בנים, לך וקבל (למדו) פני פלוני הצדיק שבא לכאן, ואני אלך עמך. זהו שכתוב "מבקשי פניך יעקב סלה", לא נאמר מבקש אלא מבקשי. אמר רבי חייא, מראש הפסוק משמע, שכתוב "זה דור דרשו וגו'".

אמר רבי יעקב אמר רבי חייא (עקיבא), יעקב אבינו הוא כסא הכבוד. וכן תנא דבי אליהו, יעקב אבינו הוא כסא בפני עצמו, שכתוב "זוכרתי את בריתי יעקוב". ברית כרת הקב"ה ליעקב לבדו יותר מכל אבותיו,

דסלקא¹ מארעא [לרקיעא] וקיימא בההוא זיהרא עלאה² דאמרן קודשא בריך הוא מבקר ליה³ תא שמע אמר רבי שמעון בן יוחאי כל נשמתא דצדיקיא כיון דקיימא באתר שכינתא יקרא⁴ דחויא למיתב⁵ קודשא בריך הוא קרי לאבהתא⁶ ואמר לון זילו ובקרו לפלניא צדיקא דאתא ואקדימו ליה שלמא מן שמי ואינון אמרין מארי עלמא לא אתחזי לאבא למיזיל למיחמי לברא ברא אתחזי למיחמי ולמחזי ולמתבע לאבוי⁷ והוא קרי ליעקב ואמר ליה אנת דהוה לך צערא דבנין זיל וקביל (אולפניה) [פני] דפלניא צדיקא דאתא הכא ואנא איזיל עמך הה"ד (תהלים כד ו) מבקשי פניך יעקב סלה מבקש לא נאמר אלא מבקשי אמר רבי חייא מרישיה דקרא משמע דכתיב (תהלים כד ו) זה דור דרשו וגו':

אמר רבי יעקב | עקיבא | אמר רבי חייא | עקיבא | יעקב אבינו הוא כסא הכבוד וכן תנא דבי אליהו יעקב אבינו הוא כסא בפני עצמו דכתיב (ויקרא כו מב) וזכרתי את בריתי יעקוב ברית כרת קודשא בריך הוא ליעקב [לבדו] יותר מכל אבותיו

סתרי תורה

[חסר] ² הורמנותא דמלכא¹ אתחזי בתלת גוונין² גוון חד [חיון] דאתחזי לעינא מרחיקי³ ועינא [לא] יכיל לקיימא בברירו דחוי⁴ בנין דאיהי מרחוק עד דנמיל עינא חיוז זעיר בקמיטו דיליה⁵ ועל דא כתיב (ירמיה לא ב) מרחוק יהו"ה נראה לי:

גוון תנייני¹ חיוז דהאי [נ"א דחד] עינא בסתימא דיליה דהאי [גוון] (ד) לא אתחזי לעינא בר בסתימו זעיר דנקיט ולא קיימא בברירו סתים עינא ופתח | זעיר² ונקיט | (דנקטי זעיר) ההוא חיוז וגוון דא [נ"א גוון ודא] אצטריך לפתרונא לקיימא על מה דנקיט עינא ועל דא כתיב (שם א יא) מה אתה רואה גוון תליתאה³ הוא זהר אספקלריאה דלא אתחזי ביה כלל (כגולגולא) [בר בגולגולא] דעינא [כד] (ד) איהו סתים בסתימו ומגלגלין ליה בגולגולא [נ"א] (מיותר) דעינא דאיהו סתים בסתימו ומגלגלין ליה בגולגולא) ואתחזאי בהאי גולגולא אספקלריאה

מאיר הזהר

ולעורר זווג עליון שבאצילות ולא שיושפע עליהם אור בלתי המעוררותם (רמ"ו).
כ. חסר (הערת זוהר). **כא.** לעיל פו ע"א (ד"א). פירוש ממשלת מלכו של עולם וע' מק"מ פירוש הכל. הרש"ב (נ"א). ע"י זוהר הרקיע ויהל אור. ועי' אריכות יהל אור ח"א יב ע"ד. **כב.** ע"י יהל אור בליקוט. **כג.** אבא (מ"מ). פירוש מ' שאינו מקבלת הארה לנביא אלא מעט מספרא דנשמת הנביא החקוקה במדה זו אין בחינת נשמתו יכולה לקבל יותר (נ"א). **כד.** היינו מחסד או ממחמה. א"מ (נ"א). **כה.** פי' הנביא אינו יכול להשיג אור אבא עד שקומט עיניו מעט כדי שיהיה נכלל האור במקום א' ואז יכול להסמך (מ"מ). כשקומט עיניו כי מי שרצה לראות דבר מרחוק קומט עיניו מעט כענין שכתב בעל העקידה בפקוס הנה עין ה' אל יראו (ד"א). **כו.** פירוץ אימא (מ"מ). **כז.** היינו מפחד (נ"א). **כח.** ז"א (מ"מ). היינו מת"ת. א"מ (נ"א).

תחמון צעליון, ולכן אצרה"ם גי' צ' פעמים עד"ן, אז קצ"ה מבקר לה (רמ"ו).
יד. ר"ל שזוכה לאור אמא דאצילות המקנת צבירה וכו', חש"ה לריש שמניך טובים, לפי שמעלות הנשמות, שהן סוד השמיים הטובים כזכר (רמ"ו).
טו. ה"ס שפע אצילות המתחדש בצבירה לשעשוע הנשמה (רמ"ו). **טז.** ה"ס אימא דצבירה שהיא ג"ע העליון, ולגבי שכינתא תתאה נקראת שכינתא יקרא (מ"מ). **יז.** כי לריך שימעלה עד מקום שרשו וכו' למטה מי שצריכה לחזור בגלגול (מ"מ). **יח.** הוא סוד שורש הנשמות שבאצילות שהוא ודאי נה"י דאי' שהם בצד"ד דזעיר, והכוונה שישפיע זוהר ואור לאותה נשמה שעלתה לצבירה, ולכן קצ"ה שהיא אמא קורא לאבות שהם חצ"ד דזעיר הממכוניס מנה"י ידיה, וידוע דאי' מנקנת צבירה בנה"י שלה (רמ"ו). **יט.** אין הכוונה שהאבות רע עינם צבניהם חלילה אלא שרואים שחגל מעלתם צמה שיתן להם כח להתעלות

זהר

נמצא בעולם עד שנברא אדם. כיון שנמצא אדם, הכל נמצא.

אחר שחטא, הכל הסתלק מהעולם והתקללה הארץ. זהו שכתוב "ארורה האדמה בעבורך וגו'", וכתוב "כי תעבוד את האדמה לא תוסיף תת כחה לך וגו'", וכתוב "וקוץ ודרדר תצמיח לך". בא נח ותיקן קרדומים ופצירות בעולם. אחר כך, "וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה". באו בני העולם וחטאו לפני הקב"ה, והסתלקו צבאות הארץ (של העולם) כמקודם, והיו מתקיימים עד שבה אברהם. כיון שבה אברהם (לעולם), מיד "הנצנים נראו בארץ", נתקנו ונתגלו כל הצבאות בארץ. "עת הזמיר הגיע", בשעה שאמר לו הקב"ה למול, כיון שהגיע אותו הזמן שברית נמצאה בו באברהם ונמול, אז התקיים בו כל הפסוק הזה, והתקיים העולם, ודבר הקב"ה היה בהתגלות בו. זהו שכתוב "וירא אליו ה'".

רבי אלעזר פתח הפסוק הזה (בשעה) אחר שנמול אברהם. שעד שלא נמול, לא דבר עמו אלא מתוך דרגה תחתונה, והדרגות העליונות לא היו קיימות על אותה הדרגה. כיון שנמול, מיד "הנצנים נראו בארץ", אלו הדרגות התחתונות שהוציאה והתקינה הדרגה התחתונה הזו. "עת הזמיר הגיע", אלו ענפי הערלה. "וקול התור נשמע בארצנו", זהו קול שיוצא מתוך

אשתכח בעלמא עד דאתברי אדם כיון דאשתכח אדם כלא אשתכח: **בתר** דחטא כלא אסתלק מעלמא ואתלטיא ארעא הה"ד (בראשית ג יז) ארורה האדמה בעבורך וגו' וכתוב (שם ד יב) כי תעבוד את האדמה לא תוסיף תת כחה לך וגו' וכתוב (שם ג יח) וקוץ ודרדר תצמיח לך אתא נח ותיקן קרדומין [ופציריין] בעלמא ולבתר (שם ט כא) וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה אתו בני עלמא וחבו קמיה קב"ה ואסתלקו חילין [דארעא] (דעלמא) כמלקדמין והווי קיימי עד דאתא אברהם כיון דאתא אברהם (לעלמא) מיד הנצנים נראו בארץ אתתקנו ואתגלו כל חילין בארעא עת הזמיר הגיע בשעתא דאמר ליה קב"ה דיתגזר כיון דמטא ההוא זמנא דברית אשתכח ביה באברהם ואתגזר כדין אתקיים [ביה] כל האי קרא ואתקיים עלמא ומלה דקב"ה הוה באתגלייא ביה הה"ד (בראשית יח א) וירא אליו יהוה:

רבי אלעזר פתח האי קרא (בשעתא) [בתר] דאתגזר אברהם דעד לא אתגזר לא הוה מליל עמיה אלא מגו דרגא תתאה ודרגין עלאיין לא הווי קיימי על ההוא דרגא כיון דאתגזר מיד הנצנים נראו בארץ אלין דרגין תתאיין דאפיקת' ואתקינת' האי דרגא תתאה עת הזמיר הגיע [אלין] ענפוי דערלה וקול התור נשמע בארצנו דא קול דנפיק מגו

מדרש הנעלם

דעביד [ליה] (ההוא) כסא הכבוד בר מן קדמאה:

רבי [אליעזר] (אלעזר) הוה יתיב והוה לעי באורייתא אתא לגביה רבי עקיבא אמר ליה במאי קא עסיק מר אמר ליה בהאי קרא דכתיב (שמואל א ב ח) וכסא כבוד ינחילם מהו כסא כבוד ינחילם זה יעקב אבינו דעביד ליה כרסי יקר בלחודוי לקבלא אולפני נשמתא דצדיקא וקודשא בריך הוא אזיל עמיה בכל ריש ירחא וירחא וכד חמי נשמתא יקר אספקלריאה שכינתא דמאריה מברכת וסגדת קמי קודשא בריך הוא הה"ד (תהלים קד א) ברכי נפשי וגו':

שעשה לו כסא הכבוד, פרט מן הראשון.

רבי אליעזר היה יושב ועוסק בתורה. בא אליו רבי עקיבא ואמר לו, במה מר עוסק. אמר לו, בפסוק הזה שכתוב "וכסא כבוד ינחילם". מהו "כסא כבוד ינחילם", זה יעקב אבינו שעשה לו כסא כבוד לבדו לקבל לימוד נשמת הצדיק, והקב"ה הולך עמו בכל ראש חדש וחדש, וכשהנשמה רואה את כבוד האספקלריה של שכינת רבונו, מברכת ומשתחוה לפני הקב"ה. וזהו שכתוב "ברכי נפשי את ה'".

מאיר הזהר

הערלה מן המילה ואח"כ נותן האילן פירות וע' מק"מ פירוש הכל. הרש"ב (נ"ח). י. זהו צדוד הפריעה, שאו מתגלה השליש העליון ונתקן כמר ידיה (מ"מ). יא. הישיבה היא בשוקיים ועל הכסא נסמך כל הגוף, וכן הוא בכלן שעל יעקב יש כחצ"ד גג"ת, ועל כן הוא גי' ז' היות. וכו' הוא מבחי' אמוריים שה"ס הכלים והאומיות, ונקרא כסא הכבוד על שם האור היוצא אליו מן הלג (דמ"ו). יב. זו היא נחלת הצדיקים בבית אביהם יעקב, שבו עמם התורה, ולכן הנשמות עולות עד כסא יקרו להשתלט צמורתם, שהוא כעין הרב המלמד וכו' הכל לפי מדרגת שלימותה בכל ד' דרכי פרד"ס, כי בעלי הפשט יתחילו בבית יעקב שבעשיה וכן על דרך זה, אצל בעלי האמת שהיא מדת יעקב שמקבל מאצא שה"ס עיקר המהימנותא עלאה, יעלו עד האצילות בכל חלקי הנר"ן שלהם (רמ"ו). יג. כי אז יוסיף ציעקב הארה חדשה מיסודות אור"א וכו', ואז הוא זמן התעלות הנפש לרוח (רמ"ו). יד. הוא אור יסוד אצא המאיר במלכות אימנא שהיא

א. מ"כ קוץ צמ"ק עשו ודרדר צמ"ק ישמעאל עם המלה ואפשר שאדה"ר נתגלגל באצרהם ויחזק כנודע נתקלל כשיתגלגל שיצאו מהם עשו וישמעאל (ו"ח) (נ"ח). ב. ז"ע פירוש המילה שצמורתם ירמיה לא ת, וכן ישעיה ל יד משמע שזה לשון של נהרות מים, ועי' לעיל סח ע"א שזה לשון של מחילות. ג. הם סוד נה"י של הזכר (מ"מ). ד. הם ארגמ"ן וכן דרגין עילאין שהוא קול המור שהוא ז"א נלאו בארץ נמלאו לאצרהם אחר המילה (מ"מ). ה. הם חו"צ ידיה שהם תמאין לגבי נ"וה ידיה (מ"מ). ו. הוייתם ומליאותם (מ"מ). ז. הארת החסדים בהם (מ"מ). ח. פי' הם ארגמ"ן שחתם המלכות (מ"מ). ט. הוא מיקון דעת שלה מכה יסוד שלו וכו', וכל זה ניתקן בכריתת הערלה מעל היסוד דז"א, דזמורה הנכרתת מן הכרס שהיא בחי' המותרות המעכבות שלא יפרת, וכו' (מ"מ). פי' לשון לא תזמור עת צא להכרית הקליפה חיצונית מן העולם המעכבים לצא רוב טובה בעולם (ד"ח). פירו' כזמורה הנכרתת מהכרס כן

וירא

דף צו ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

אמר רבי עקיבא, הקב"ה עומד עליו, והנשמה פותחת ואומרת "ה' אלהי גדלת מאד וגו'", כל הפרשה עד הסיום שאומר "יתמו חטאים וגו'". ועוד אמר רבי עקיבא, ולא זו בלבד, אלא משבחת אותו על הגוף שנשאר בעולם הזה, ואומר "ברכי נפשי את ה' וכל קרבי וגו'". והקב"ה הולך. מנין לנו זה, מהפסוק הזה שכתוב "וירא אליו ה' באלוני ממרא", זה יעקב. מה זה "ממרא", משום שירש מאתים עולמות מעדן, והוא כסא.

אמר רבי יצחק, ממרא בגימטריא מאתים שמונים ואחת, הוא מאתים של עדן, שכתוב "ומאתים לנוטרים את פרו", ושמונים ואחת שהוא כסא. ולכן נקרא "וירא אליו ה' באלוני ממרא", ועל שם זה נקרא "ממרא". אמר רבי יהודה, מה זה "באלוני", רצונו לומר כחו, זהו שכתוב "אביר יעקב". "והוא יושב פתח האהל", זהו שכתוב "ה' מי יגור באהלך וגו'".

אמר רבי עקיבא [קודשא בריך הוא] קאים עלוהי ונשמתא פתח ואמר יהו"ה אלהי גדלת מאד וגו' כל הפרשה עד סיומא דקאמר (שם לה) יתמו חטאים וגו' ועוד אמר רבי עקיבא ולא דא בלחודו אלא משבחת ליה על גופא^ט דאשתאר בעלמא דין ואמר (שם קג א) ברכי נפשי את יהו"ה וכל קרבי וגו' וקודשא בריך הוא אזיל^ט מנא לן האי מהאי קרא דכתיב (בראשית יח א) וירא אליו יהו"ה באלוני ממרא זה יעקב מהו ממרא משום דאחסין מאתן עלמין מעדן^ט והוא כסא^ט:

אמר רבי יצחק ממרא בגימטריא מאתן ותמנין וחד הוה מאתן [דערין] דכתיב (שיר ה יב) ומאתים לנוטרים את פרוי ותמנין וחד דהוא כסא ובגין כך אתקרי וירא אליו יהו"ה באלוני ממרא ועל שום דא נקרא(ת) ממרא אמר רבי יהודה מהו באלוני ר"ל תוקפוי הה"ד (בראשית מט כד) אביר יעקב והוא יושב^ט פתח האהל הה"ד (תהלים טו א) יהו"ה מי יגור באהלך וגו'.

סתרי תורה

דנהרא ולא יכיל לקיימא בההוא גוון [ברן] (כ)דחוי זוהר מנהרא בסתימו דעינא^ט ועל דא כתיב (יחזקאל לו א) היתה עלי יד יהו"ה (שם לג כב) (ויד יהו"ה היתה אלי) (שם ג יד) וייד יהו"ה עלי חזקה^ט וכלם נפרדים לנביאי האמת, פרט למשה הנאמן העליון שזכה להסתכל למעלה במה שלא נראה כלל. עליו כתוב "לא כן עבדי משה וגו'".

דנהרא ולא יכיל לקיימא בההוא גוון [ברן] (כ)דחוי זוהר מנהרא בסתימו דעינא^ט ועל דא כתיב (יחזקאל לו א) היתה עלי יד יהו"ה (שם לג כב) (ויד יהו"ה היתה אלי) (שם ג יד) וייד יהו"ה עלי חזקה^ט וכלהו מתפרשן לנביאי קשוט בר משה מהימנא עלאה דזכה לאסתכלא לעילא במה דלא אתחוי כלל עליה כתיב (במדבר יב ז) לא כן עבדי משה וגו':

וירא אליו, נראתה ונתגלתה אליו השכינה תוך אותן דרגות שהתחברו בצדו, מיכאל לצד ימין, גבריאל לצד שמאל, רפאל לפנים, אוריאל לאחור. ועל זה נגלתה עליו השכינה באלונים מבוסמים (צלמים) הללו של העולם, כדי להראות לפניהם ברית (רושם ראשון) הקדושה שהיתה בכל העולם בסוד האמונה. "והוא יושב פתח האהל". מה זה "פתח האהל", זה המקום שנקרא ברית, סוד האמונה. "כחום היום", זה הסוד שנדבק בו אברהם, הכח של צד הימין, הדרגה שלו. "פתח

וירא אליו^ט אתחוי ואתגלי ליה שכינתא גו אינון דרגין דאתחברו בסטרוי מיכאל^ט לסטר ימינא גבריאל^ט לסטר שמאלא^ט רפאל^ט לקמא אוריאל^ט לאחורא ועל דא אתגליא עליה שכינתא בהני (אלוני בוסמין | נ"א צולמין | דעלמא בגין (לאתחזאה) | לאחזאה קמייחן | ברית קדמאה רשימו קדישא | דהוה בכל עלמא | ברזא דמהימנותא) | צולמין דעלמא בגין לאחזאה קמייחו בריתן והוא יושב פתח האהל מאן פתח האהל דא אתר דאקרי ברית^ט רזא דמהימנותא כחום היום^ט דא רזא דאתדבק ביה אברהם תוקפא דסטרא דימינא דרגא דיליה פתח

מאיר הזהר

ע"צ ובהגרא על ספר"ץ יב ע"צ ד"ה ומהאי (דע"ה ח"צ לז ע"ג), וכן דף יב ע"ג ד"ה ו"ש האלף - כלומר מתוך הד' מאות היורדים לז"א, ר' להנהגת הזמני, ור' לעמיד לבא. **יט.** אור אותם האחוריים הוא הנעשה פלרף יעקב הנקרא כס"א (רמ"ו). **כ.** ואומרו יושב, נלע"ד כי הרקיע נקרא כסא כמס"ה (ישעיה סו, א) השמים כסאי (רמ"ו). **כא.** צמחצמה שמתעורר צאדס כשקוסם עיניו ואז פועל כח השכלי יותר מצעת שעניו פתוחות שמצלצל אותו ראות הגשמי. ע"פ הסוד שלו הוא מוצר בתקונים בכמה מקומות ענין סמינו דעיינין ופתיחו דעיינין (ד"ה). **כב.** תקונים כח (ד"ה). **כג.** ולקמן פרשה צמדנר רכח [דף קית ע"צ] לא משמע הכי ע"ש. א"מ (נ"א). **כד.** מלכות (מ"מ). **כה.** כחום היום, פי' הוא חסד, ור"ל שהשיג המלכות כמו שהשיג לתקד שהוא חוס היום (מ"מ)

שכינתא דמאריה וכו' ועוד יכוין ציקר אספקלריא לאור התקדים המתגלים בנ"ה דז"א הנקראים מרי רישו דקיהרא, וה"ס אספקלריא המאירה (רמ"ו). **כו.** רומז למה שנודע שבמוסף ר"ח עולה יעקב עד כתר ז"א ואז יסודות א"ו"א מאירים עליו ולפי שאז הוא תכלית גדולתו משבחת הנשמה ה' אלהי גדלת מאד וכו' שמורה חוספת אור והשגחה בכל העולם ומסיים יתמו חטאים וכו' מפני שמדריגת יעקב התמידית היא מן החוה ולמטה ששם שורש עץ הדעת טו"ר אזל כשהוא מתגדל אז כולו טוב יתמו (רמ"ו). **כז.** משבחת ליה על גופא ה"ס פקידת הנפש את גופה בכל ר"ח ואז נוסף אור לאותו הצל דגרמי והוא חילוף ענמות (רמ"ו). **כח.** אזיל הוא מפני שאין אותו האור הנוסף ליעקב וגדולתו אלא בשעת תפילה ואינו כשל שבתות וי"ט שמתקיימת חוספת אורם כל היום ולכן מותר לנהיג תפילין אחר תפילה והגן זה (רמ"ו). **כט.** עי' לקמן קד

זהר

אותו פנימי של הכל, ואותו קול נשמע, וזה קול שגזור מילה לְדָבַר ועושה לה שלמות.

בא וראה, טרם שנמול אברהם לא היתה עליו אלא הדרגה הזו כפי שאמרנו. כיון (אחר) שנמול מה כתוב, "וירא אליו ה'", למי, שהרי לא כתוב וירא ה' אל אברהם, שאם לאברהם, אז מה השבח כאן יותר מבהתחלה טרם שנמול וירא ה' אל אברם. אלא סוד סתום הוא, "וירא אליו ה'", לאותה דרגה שדברה עמו מה שלא היה מקודם לזה טרם שנמול, שכעת התגלה הקול והתחבר בדבור כשדיבר עמו. "והוא יושב פתח האוהל", "והוא" ולא גילה מי, אלא כאן גילה את החכמה שאחר שנמול אברהם כל הדרגות שרויות על הדרגה התחתונה הזו.

בא וראה, "וירא אליו ה'", זהו הסוד שקול שנשמע שהתחבר בדיבור ומתגלה בו. "והוא יושב פתח האהל", זהו העולם העליון שעומד להאיר עליו. "כחום היום", שהרי הואר הימין, הדרגה שאברהם נדבק בו. דבר אחר, "כחום היום", בשעה שמתקרבת דרגה לדרגה בתשוקה של זה כנגד זה.

ההוא פנימאה דכלא^א וההוא קול נשמע^י ודא קול [דגזר] (דאתגזר) מלהי למללא [ועבד] (ועביד) לה שלימו:

תא חזי דעד לא אתגזר^י אברהם לא הוה [עליה] (עמיה) אלא האי דרגא^י כדאמרן [כיון דאתגזר] (לבתר) מה כתיב (בראשית יח א) וירא אליו יהו"ה למאן דהא לא כתיב וירא יהו"ה אל אברם דאי לאברם מאי שבחא הכא יתיר [מבדמיתא] (מקדמיתא) עד לא אתגזר דכתיב (בראשית יב ז) וירא יהו"ה אל אברם אלא רזא סתימא איהו^י וירא אליו יהו"ה לההוא דרגא דמליל עמיה מה דלא הוה מקדמת דנא עד לא אתגזר דהשתא אתגלי קול^י ואתחבר בדבור כד מליל עמיה והוא יושב פתח האהל והוא ולא גלי מאן^י אלא הכא גלי חכמתא דכלהו דרגין שרו על האי דרגא תתאה בטר דאתגזר אברהם:

תא חזי וירא אליו יהו"ה דא הוא רזא דקול דאשתמע דאתחבר בדבור(א) ואתגלי ביה והוא יושב פתח האהל^י דא עלמא עלאה דקאים לאנהרא עליה^י כחום היום דהא אתנהיר ימינא^י (ב)דרגא דאברהם אתדבק ביה דבר אחר כחום היום בשעתא דאתקריב דרגא לדרגא בתיאובתא דדא לקבל דא:

מדרש הנעלם

כחום היום דכתיב (מלאכי ג כ) וזרחה לכם יראי^י שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה^י:

אמר רבן יוחנן בן זכאי בההיא שעתא^י אזיל קודשא בריך הואי ובגין דשמעין אבהתא אברהם ויצחק דקודשא בריך הוא אזיל לגביהי^י תבעין מן יעקב למיזל עמהון ולאקדמא ליה שלם^י

"כחום היום", שכתוב "זרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה".

אמר רבי יוחנן בן זכאי, באותה שעה הלך הקב"ה, ומשום ששומעים האבות, אברהם יצחק, שהקב"ה הולך אליו, תובעים מיעקב ללכת עמם

מאיר הזהר

החרש שאין צו כח לשמוע הצרת הקול אלא מסתכל בעקומת השפתיים ומצין מה שאומרים לו, אבל הפקח שומע את הקול ממש (מ"מ). **ט.** עכשיו שפי' "אליו" רומז לה' עצמו (מ"מ). **י.** כשנמגלו כל החסדים עד ראש ז"א יתעלה יסוד אימא עד הכתר והיינו "והוא", שהוא הכתר יושב פתח האהל הוא יסוד אימא (מ"מ). **י.** עליה דייקא עליה דלא אמר ביה כי הכוונה על הכתר שהוא עליו (מ"מ). **יא.** הוא הארת וגדולת החסדים בכל הז' הנק' היום, שכולו הזהיר מאור החסדים כי אור יסוד אימא שהוא עלמא עילאה נתעלה עד הכתר (מ"מ). **יב.** יראה היא הפתח כמ"ש צפ' בראשית ז ע"ב וי"א ע"ב (יהל אור). **יג.** ברכיע הזה יש בחינת ארבע חיות הקדש שהם חגת"ס שבדעת, וכו' רפאל נקרא וכו' שמשא יקרא, מפני שמשאיר צמורת, וכו' ואז בוא"ל שהוא דין ודק יתקן לנזקה, ומרפא מרפא"ל, והם שני כפיי השמש הזאת (רמ"ז). **יד.** שהשמה מתעלה (רמ"ז). **טו.** ה"ס אור מלכות אלילות המאיר בעשיה וכו', ומפני שכל אור אלילות ה"ס חלקות קרי ליה קב"ה. **טז.** עי' ע"ח עבר מג פרק ג: צוה הרקיע שהוא סוד הדעת, ממנו נמשך עמודא חדא, והוא סוד חוט השדרה היורד מן הדעת מבחי' יסוד שבן שהוא פתחא אמנעימא, ונמשך עד קרקע הגן היא מלכות, ומשם עולין ויורדין השמות מדי. וכו' ג' גווי קשת, כי היסוד קשת איקרי, הכלול מחג"ת, ג' גוויין אלין, וכפי שורש השמה עולה בא' מאותן הגוויין. ובעת הוויג שהוא בריש ירחא וצבטת, אז מתגלין ג' נהורין

א. פי' הוא ז"א שנתראה צמלכות, והכוונה כי קודם המילה אע"פ שדרגין עילאין שהם ז"א היו צמח המלכות ודרגין תמאין שהם ארגמ"ן היו מרכבה אליה, מ"מ אברהם לא היה רואה רק המלכות לצדה, ואחר המילה נתגלו לו כולם (מ"מ). **ב.** ד נ ע"ב (ד"א). **ג.** רחל מקבלת אור מן ההוא פנימאה להיות שאז רחל מאירה מבחינות עליונות שאין שם שום אחיזה לחיזונים, וז"ש בצרצרו בצרץ שהיא מיוחדת לנו, ואין לזרים חלק בה. משא"כ בצחינתה מהחזה ולמטה ששם עין הדעת טו"ר ולכן בתחלה אמר בצרץ ואח"כ אמר בצרצרו (מ"מ). **ג.** פי' בחי' חי מדבר הוא בצבא כנודע מדד' בחי' דלח"מ, ועוד כמו שיש מילה ציפור שהוא ענין כרימה גם הציפור הוא כך, וכמו שצריח המעור הוא סוד זווג תחתון, כך צריח הלשון הוא סוד זווג עליון בסוד ארבעה וגי'יק בחי' מו"ב, קול דבר, דיבור גוי' (מ"מ). **ד.** אברם הוא צדוק סיתוס החסדים ואל היה משיג אלא מן המדריגה התחתונה שהיא מן המלכות צהימה אחריו ז"א, והוא סוד מחזה דליהו תרגום (מ"מ). **ה.** כל עוד שלא נימול אברהם היה צדוק חיזוניות, שהוא סוד נה"י גימ' אבר"ם, ופי' דרגין עילאין הם חג"ת חב"ד, לא הוו קיימי וכו' והטעם מפני שהערלה היתה מונעת גילוי החסדים והגדלות (מ"מ). **ו.** כח ע"ב (הערת אוהר). **ז.** פי' גילוי יסוד אצא שהוא יסוד הסתום והפנימי (מ"מ). **ז.** והלא גם קודם שנימול כתיב וירא ה' וכו' עכשיו נגלה הפנימיות שה"ס קול ומתחבר בדיבור שה"ס חיזוניות, שמתחילה היה רואה כמשל

וירא

דף צה ע"א²

ספר הזהר

תרגום

ולהקדים לו שלום, והם עומדים עליו, ממה שכתוב "וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו", שלשה אנשים (שעומדים) אלו האבות, אברהם יצחק ויעקב שעומדים עליו וראו מעשים טובים (שעשה) (שעושים). "וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה", משום שראה שכינת הכבוד עמו. זהו שכתוב "על כן עלמות אהבוך" (אלו הן האבות).

דבר אחר, "וירא אליו ה' באלוני ממרא", רבותינו פתחו בפסוק הזה בשעת פטירתו של אדם, ששנינו, אמר רבי יהודה, בשעת פטירתו של אדם הוא יום הדין הגדול, שהנשמה מתפרדת מן הגוף. ולא נפטר אדם מן העולם עד שרואה את השכינה. זהו שכתוב "כי לא יראני האדם וח"ו". ובאים עם השכינה שלשה מלאכי השרת לקבל נשמתו של צדיק. זהו שכתוב "וירא אליו ה' וגו'".

כחום היום, זה יום הדין הבוער כתנור להפריד את הנשמה מן הגוף. "וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים", המבקרים מעשיו מה שעשה, והוא מודה עליהם בפיו. וכיון שהנשמה רואה כך, יוצאת מן הגוף עד פתח בית הבליעה, ועומדת שם עד שמתודה כל מה שעשה הגוף עמה בעולם הזה. ואז נשמת הצדיק היא שמחה במעשיה ושמחה על פקדונה. ששנינו, אמר רבי יצחק, נשמתו של צדיק מתאווה אימתי תצא מן העולם הזה שהוא הבל כדי להתענג בעולם הבא.

שנו רבותינו, כשחלה רבי אליעזר הגדול, אותו יום ערב שבת היה, והושיב לימינו את הורקנוס בנו, והיה מגלה לו עמוקות ונסתרות, והוא לא היה מקבל דבר בדעתו, שחשב שכמטורף בדעתו היה. כיון שראה שדעת אביו מתיישבת עליו, קיבל ממנו מאה שמונים ותשע סודות עליונים. כשהגיע לאבני שיש שמתערבים במים העליונים, בכה רבי אליעזר ופסק לומר. אמר, עמוד שם בני. אמר לו, אבא, למה. אמר לו, אני רואה שאני ממהר לעבור מן העולם. אמר לו, לך ואמור לאמך שתעלה את התפילין שלי למקום עליון, ואחר שאסתלק מן העולם, ואבא לכאן כדי לראות אותם. לא תבכו, שהם קרובים עליונים ולא תחתונים, ודעת בני אדם לא משיגה

ואינון קיימין עלויה [מ]מאי דכתיב (בראשית יח ב) וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו שלשה אנשים [נ"א] דקיימין) אלון אבהתא אברהם יצחק ויעקב דקיימין עלויה וחמו עובדין טבין דעבדי וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה משום דחמי שכינת יקרא עמהון הה"ד (שיר א ג) על כן עלמות אהבוך [נ"א] אלו הן האבות):

דבר אחר" וירא אליו יהו"ה באלוני ממרא (בראשית יח א) רבנן פתחי בהאי קרא בשעת פטירתו של אדם דתניא אמר רבי יהודה בשעת פטירתו של אדם הוא יום הדין הגדול שהנשמה מתפרדת מן הגוף ולא נפטר אדם מן העולם עד שרואה את השכינה הה"ד (שמות לג ב) כי לא יראני האדם וחי ובאין עם השכינה שלשה מלאכי השרת לקבל נשמתו של צדיק הה"ד וירא אליו יהו"ה וגו':

כחום היום זה יום הדין הבוער כתנור להפריד הנשמה מן הגוף וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים המבקרים מעשיו מה שעשה והוא מודה עליהם בפיו וכיון שהנשמה רואה כך יוצאת מן הגוף עד פתח בית הבליעה ועומדת שם עד שמתודה כל מה שעשה הגוף עמה בעולם הזה ואז נשמת הצדיק" היא שמחה במעשיה ושמחה על פקדונה דתנא אמר רבי יצחק נשמתא של צדיק מתאווה אימתי תצא מן העולם [הזה] שהוא הבל כדי להתענג בעולם הבא:

תנן רבנן כשחלה רבי אליעזר הגדול ההוא יומא ערב שבת הוהי ואותיב לימיניה הורקנוס בריה והוה מגלי ליה עמיקתא ומסתרתא והוא לא הוה מקבל בדעתיה מלייא דחשיב כמטורף בדעתיה הוה כיון דחמא דדעתא דאבוי מתישבא עלוי קביל מניה מאה ותמנין ותשעה רזין עלאין כד מטא לאבני שיש דמתערבי במיא עלאה בכה רבי אליעזר ופסק למימר אמר קום התם ברי א"ל [רבי] אבא למה אמר [ליה] חזינא דאוחית חלף מן עלמא"ה אמר ליה זיל ואימא לאמך דתסתלק [תפלאי] [תפלגי] באתר עיילא ובתר דאסתלק מן עלמא [ואיתי] [ואתי] הכא למחמי להון לא תבכי דאינון קריבין עלאין ולא תתאין ודעתא דבר נש לא ידע

מאיר הזהר

זוכה, אז אין שכינה מסתלקת מאנלו, עד שמוליכחו למקומו, כמ"ש דקן לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו, מה יפו פעמין צנעלים כו'. ואם ח"ו רשע הוא, אע"ג שמוכרת לראות השכינה צין דקין צין רשע, מ"מ השכינה מסתלקת מיפה, ואז מצער אותו המלאך המות מאד, ויוליאה כפיטורי צפי ופט (צרכו ח ע"א), אבל צנדיק כשהשכינה לפניו יוליאה צנשיקה, ח"ש הצדיק אל נא תעבור מעל עבדך, ולכן נאמר כאן שם אלני שהוא השכינה כדוע (יהל אור). כ' יום המיתה הוא חכלית האדם, והוא צחינת יחידה (מתוך נרנח"י) של שיעור קומת האדם, הרי הוא צחי מלכות של העולם העליון. ולכן השגתו ציום זה גדולה יותר ממה שיכול היה להשיג בכל ימי חייו (מיס אדיריס ג). כ"א. שמתהר להיות עבר וחלף מן העולם ומעלה צעו"ב למדרגה העליונה (ד"ה).

מחג"ת שדעת, ונגלן להאיר צנ' גווינן דצההוא קשת שהוא העמוד. ואז עולין צו הנשמות צבור מ"י אל זה הרקיע דעת דנוקבא, ומשם מתקבלים עופת מ"ד ומאירין ומתענגים שם, ע"כ ולזה ירמוז הליכת האצות שהם מחג"ת שדעת, ולפי שכללות הדעת ה"ם יעקב לכן שואלים ממנו שיצא עמהם, כלומר שכללים ח"ג שהם אצרהם ויחזק, צח"ת שהוא יעקב (רמ"ו). פ. ה"ם הארתם המתגלה שם להאיר את הנשמה, וכל שלום הוא צקו האמנעי (רמ"ו). יס. ור"ל צאלוני מוקפא הוא יום הדין החזק מאד כמ"ש (לפניה א יד) יום ה' הגדול כו' מר צרת שם גבור, ור"ל והוא ישוב פתח האהל צצית הצליעה וכו' שהוא פתח הגוף שנקרא אהל (יהל אור). יע. ר"ל זהו וירא וירץ כו', ושתחו ארצה לקראת השכינה, ארץ החיים ארצה לארץ, ויאמר אלני"י אם נא מלאתי, כמ"ש אם הוא

"וירא אליו" אמר רבי אבא, טרם שנמול אברהם, היה אטום. כיון שנמול, הכל התגלה (אליו), ושרתה עליו שכינה בשלמות כראוי.

בא וראה, "והוא ישב פתח האהל", "והוא" זהו העולם העליון ששורה על עולם התחתון הזה. אימתי, "כחום היום", בזמן שתשוקתו של צדיק אחד שישרה בו. מיד, "וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו", מי הם שלשה אנשים אלו, אברהם יצחק ויעקב, שעומדים על הדרגה הזו, ומהם

וירא אליו אמר רבי אבא עד לא אתגזר אברהם הוה אטיס^ב כיון דאתגזר אתגלי כלא^ג ושרא עליה שכינתא בשלימוי^ד כדקא יאות^ה:

תא חזי והוא יושב פתח האהל^ה (בראשית יח א) והוא דא עלמא עלאה דשרי על האי עלמא תתאה אימתי כחום היום בזמנא דתיאובתא דחד צדיק [למישרין] (דשרי) ביה מיד (בראשית יח ב) וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו מאן אינון שלשה אנשים אלין אברהם יצחק ויעקב^ו דקיימי עליה דהאי דרגא ומנייהו

תוספתא

וירא אליו יהו"ה באלוני ממרא (בראשית יח א) אמאי באלוני ממרא ולא באתר אחרא אלא בגין דיהיב ליה עיטא על גזירו דקיימא דיליה^ב בשעתא דאמר קב"ה לאברהם למגזר אזל אברהם לימלך עם חברוי אמר ליה ענר^ג אנת בן תשעין שנין ואת מעיק גרמך א"ל ממרא דכרת יומא דרמו לך כשדאי באתון דנורא וההוא כפנא דעבר על עלמא דכתיב (בראשית יב י) ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה ואינון מלכין דרדפת בתריהון ומחית יתהון וקב"ה שזבינך מכלא ולא יכיל בר נש למעבד לך ביש קום עביד פקודא דמרך א"ל קב"ה ממרא אנת יהבת ליה עיטא למגזר חיך לית אנא מתגלי עליה אלא בפלטרין דילך הה"ד (שם יח א) באלוני ממרא:

"וירא אליו ה' באלוני ממרא". למה "באלוני ממרא" ולא במקום אחר, אלא משום שנתן לו עצה על ברית המילה שלו. בשעה שאמר הקב"ה לאברהם להמול, הלך אברהם להמלך עם חבריו. אמר לו ענר, אתה בן תשעים שנה, ואתה מעיק לעצמך. אמר לו ממרא, הזכרת את היום שזרקו אותך הכשדים לתוך כבשן האש, ואותו רעב שעבר על העולם, שכתוב "ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה", ואותם מלכים שרדפו אחריהם והכית אותם, והקב"ה הציל אותך מהכל ולא יכל איש לעשות לך רע. קום ועשה את מצות רבונך. אמר לו הקב"ה, ממרא, אתה נתת לו עצה להמול, חיך איני מתגלה עליו אלא בפלטרין שלך. וזהו שכתוב "באלוני ממרא".

מדרש הנעלם

בהו עד דהוו יתבי עאלו חכימי דרא למבקר ליה אוליט להו [על] דלא אתו לשמשא ליה דתנינן גדולה שמושה יותר מלימודה עד דאתא רבי עקיבא אמר ליה עקיבא עקיבא למה לא אתית לשמשא לי [ו"א] דהא אתא עתא לאצרפא):

אותם. בעוד שהיו יושבים, נכנסו חכמי הדור לבקרו, וקלל אותם על שלא באו לשמש אותנו, ששינוי גדולה שמושה יותר מלימודה. עד שבא רבי עקיבא, אמר לו, עקיבא, עקיבא, למה לא באת לשמש אותי (שהרי באה העת להצרף).

מאיר הזהר

כי חסד עילאה כשמגלה צפוס אמה, כשמגיע לערלה מסתלק, לזה נתן לו ענה שימול. והוא, כי ג' רעים היו לאברהם, והם ענר אשכול וממרא. ענר הם הגבורות של זעיר, והם ש"ך כמנין ענר. אשכול הוא יסוד שנקרא ש"ך, ומוריד החסדים שהם בחוף אה"ה של אימא, שריבוע אה"ה עולה ד"ס כמו שידעת, א"כ שד"י וד"ס עולה בגי' אשכול. וכו'. ואלו השנים שהם ענר ואשכול, אינם מתמתקים ע"י הזווג. לזה לא נתנו ענה לימול, כי אין להם צוה תועלת, אבל ממרא ששיקר המתקפו ע"י הזווג, נתן לו ענה. כי כל עוד שהיה ערל, היה מסתלק ממנו החסד. ולא היה מתמתק, ולכן נתן לו ענה לימול. ו"ש וירא אליו ה'. לומר, שעתה שנתגלה החסד בצפומא דאימא, צביצת המילה שמל, נתגלה לו השכינה לקבל החסדים. וצמנה נתגלה, באלוני. ופירוש אילון הוא מוקף, חסו שנתגלה אליו בחוקף הגבורות, שהם ממרא^א שעולים פ"ר [גבורות הנקבה, הם אמות מנפ"ך, שהם בגי' פ"ר] כמו שפי', לימתק ע"י הזווג (ספר הליקוטים וירא פ"ח). פ. אולי ר"ל כבר עברו עליך צ' שנה ואולם גם יותר שהם צ"ט כמ"ש בתו"ק ולא חשב הפרט (הערת זוהר). י. ע"י סנהדרין סה ע"א שישבו בריסוק ד' אמות, שר"א היה בנידוי.

א. נבואתו הייתה סמומה, שהרי כל שערי בינה שהם ה' חסדים היו סוממים כנודע מעיני הערלה (רמ"ז). ע"י לקמן ח"צ לו ע"א. **ב.** נתגלו כל ה' חסדים, והוא ה' דאברהם (רמ"ז). **ג.** הוא פי' וירא אליו אל אברהם, דהא צהא תליא, שאברהם וזה לשריית שכינה עליו בגילוי גמור, דהיינו בשלימו (רמ"ז). **ד.** שגם גילוי החסדים בשלימות גדול, וזה צמנה שהחמיר על עצמו צמנה שלא נלטויה, דהיינו שה' לא זוהוה אלף על המילה כדאימא צימנות (עא ע"צ), והוא קיים גם הפריעה, כמ"ש התוס' (רמ"ז), ע"י ח"ג קסג ע"ב. **ה.** עיקר גילוי זה וכוותו הוא בקו האמצעי מן הדעת עד היסוד, כי יסוד אימא מתעלה לדעת צפריעה, ואז כל החסדים יורדים ליסוד, חסו "והוא" יסוד אימא, עלמא עילאה. יושב פתח האהל, הוא דעת שהוא הפתח לוי"ק דזעיר וכו'. מיד וישא עיניו וגו' שלשה אנשים וגו', הם חג"ת שצדעת (רמ"ז). **ו.** ר"ל כשנתגלה אליו תיאובתא דצדיק הוא נשא עיניו אל מקור תיאובתא וראה שלשה אנשים (רמ"ז). **ז.** חג"ת שצדעת הם נקראים אברהם יצחק ויעקב (רמ"ז). **ח.** מי שנתן ענה לאברהם לימול, היה ממרא שהוא קוד הגבורות, שעולה כמנין פ"ר ע"ה, שהם הגבורות, אשר מנקשים הזווג והמיומק. ובהיות אברהם ערל אי אפשר להזדווג,

וירא

דף צה ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

אמר לו, רבי, לא היה לי פנאי. רתח ואמר, אתמהא עליך אם תמות מיתת עצמך. קללו שמייתתו תהיה קשה מכולם. בכה רבי עקיבא ואמר לו, רבי, תלמד אותי תורה. רבי אליעזר פתח פיו במעשה מרכבה. באה אש והקיפה את שניהם. אמרו חכמים, נשמע מזה שאין אנו ראויים וכדאים לכך. יצאו לפתח החיצון וישבו שם. היה מה שהיה והאש הלכה. ולימד בבהרת עזה שלש מאות הלכות פסוקות, ולימד אותו מאתים וששה עשר טעמים של פסוקי שיר השירים, והיו עיני רבי עקיבא זולגות דמעות, וחזרה האש כבתחלה.

כשהגיע לפסוק זה "סמכוני באשיות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני", רבי עקיבא לא יכל לסבול, והרים קולו בבכיה וגעה, ולא היה מדבר מיראת השכינה שהיתה שם. הורה לו כל עמוקות וסודות עליונים שהיו בשיר השירים, והשביעו שבועה שלא ישתמש בשום פסוק ממנו, כדי שהקב"ה לא יחריב את העולם בגללו, ואין רצון לפניו שהבריות ישתמשו בו

אמר ליה רבי לא הוה לי פנאי ארתח אמר אתמהא עלך אי תמות מיתת עצמך לטייה |דיהא| (דהא) קשה מכלהון מיתתיה^י [בכה] (בכי) רבי עקיבא [ו]אמר ליה רבי אוליף לי אורייתא אפתח פומיה רבי אליעזר במעשה מרכבה אתא אשא ואסחר לתרויהון^י אמרו חכימא שמע מינה דלית אנן חזיון^י וכדאין לכך נפקו לפתחא דברא ויתיבו תמן הוה מה דהוה ואזל אשא ואוליף בבהרת עזה תלת מאה הלכות פסוקות^י אוליף ליה [רי"טו] טעמים דפסוקי דשיר השירים והוו עינוי דרבי עקיבא נחתין מיא ואתחזר אשא כדקדמיתא:

כך מטא להאי פסוקא (שיר ב ה) סמכוני באשיות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני לא יכיל למסבל רבי עקיבא וארים קליה בבכייתא וגעי"ו ולא הוה ממלל מדחילו דשכינתא דהות תמן אורי ליה כל עמיקתא ורוין עלאין דהוה ביה בשיר השירים ואומי ליה אומאה דלא לישתמש בשום חד פסוק מניה כי היכי דלא ליחריב עלמאי^י קודשא בריך הוא בניניה ולא בעי קמיה דישתמשון ביה

סתרי תורה

האהל רזא [דן]תרעא דצדק^י פתחא דמהימנותא^י דכדין עאל ביה אברהם^י בהווא רשימא קדישא כחום היום דא צדיק דרגא דחבורא חדא דעאל ביה מאן דאתגזר ואתרשים ביה רשימא קדישא^י דהא אתעבר מערלה ועאל בקיומא דתרון דרגין אלין דאינון רזא דמהימנותא:

האהל רזא [דן]תרעא דצדק^י פתחא דמהימנותא^י דכדין עאל ביה אברהם^י בהווא רשימא קדישא כחום היום דא צדיק דרגא דחבורא חדא דעאל ביה מאן דאתגזר ואתרשים ביה רשימא קדישא^י דהא אתעבר מערלה ועאל בקיומא דתרון דרגין אלין דאינון רזא דמהימנותא:

והנה שלשה אנשים וגו', אלו שלשה מלאכים שלוחים שמתלבשים באויר, ויורדים לעולם הזה (ונראים) במראה של בן אדם. והשלשה הם כדוגמא שלמעלה, משום שהקשת לא נראית אלא בשלשה צבעים, לבן, אדום וירוק, וכך הוא בודאי. ושלשת האנשים שלשה צבעים, צבע לבן, צבע אדם, צבע ירוק. צבע הלבן זה מיכאל, משום שהוא צד הימין, צבע האדום זה גבריאל, הצד של השמאל. צבע הירוק זה

והנה שלשה אנשים וגו' (בראשית יח ב) אלין תלת מלאכין שליחן דמתלבשן באוירא ונחתי להאי עלמא (נ"א) ואתחזון^י בחיזו דבר נש ותלת הוו כגוונא דלעילא בגין דקשת לא אתחזי אלא בגוונין תלתא חוור וסומק וירוק והכי הוא ודאי ואלין אינון שלשה אנשים תלתא גוונין גוון חוור גוון סומק גוון ירוק גוון חוור דא מיכאל בגין דאיהו (ממונא) [ספרא] דימינא גוון סומק דא גבריאל ספרא דשמאלא גוון ירוק דא

מאיר הזהר

חכמה, דהיינו אבא, ושיר השירים קודש קדשים, קודש חד רישא דלא אחידע סמימא, קדשים תרון, אִין עם ארין הנדבקים יחד. וכו' "סמכוני באשיות רפדוני בתפוחים" בשלימות איצריהם, עם פרנזופים כפולים, אבא ואימא, ישראל סבא ומצובה, ובקרבן הכחוקים הנדחים בגלות, שהם שכינה וישראל. ועל זה השביע רבי אליעזר הגדול את תלמידיו רבי עקיבא צנת פטירתו (עמק המלך ש"י פ"ג). **ית**. עיקר גילוי הדעת עלאה הוא צפוס אמה ועיקרו לנזק (כללים ח"ב עג ע"ד). **יע**. פירוש שיושב צפתה האהל מ' כחום היום יסוד וזדק והוא יושב ח"ש דכדין עאל וכו' (נ"א). **כ**. פ' צא לו ע"א ועי' לעיל ד ע"א (לש"ו). **כא**. פירוש שדי הרשום צאדם חסר י' אשתלים ציו"ד דמילה כנוכר ריש פ' ויחי דף ר"ד. ח"ש קדישא דעד לא אתרשים ציה יו"ד היה שד אבל כשנרשם צו י' או השם קדישא דהיינו שד"י. א"י שע"י המילה האדם קדוש ואינו הולך אחר צילוח אסורות ושמה קדישא הוא קדוש גורם קדושה לאדם. ו"ח (נ"א). **כב**. לך ע"א (הערת הזוהר).

יא. עי' שעה"כ מח ע"ג: המוסר עלמו על קידוש ה' הוא עושה שני זיווגים אלו שהם כ' כפופה וך' פשוטה ולפיכך נאמר למרע"ה על ר"ע שנהרג על קידוש ה' כך עלה במחשבה ח"ס שאמרו על ר"ע נכנס בשלום ויאל בשלום חרי שלומות לעילא ותתא. **יב**. וכל החכמים אנשי השם אשר הלכו בתורתינו שמעו צו צוה השם הגדול, והיו מוסרים אותו זה לזה, וכו'. הראשון שמע צו אדם, ימים רבים לדעת חכמה ושכל, ומסרו לשם ושת עשה עליו ספרים לאין חקר לרוב חכמתו, וקידר כל סודי המרכבה על תכונת השם הזה. וכו' והלל ושמאי מסרוהו ליונתן בן עוזיאל וכו', ורבי אליעזר הגדול מסרו לרבי עקיבא, וכו' (הקדמת עמק המלך). **יג**. עי' אד"ו רפז ע"ב: עד דהוו יתבי פתח עינוי ר"ש וחמא מה דחמא, ואסחר אשא צניחא נפקו כולהו, ואשתמארו רבי אלעזר צביה ורבי אבא ושאר חברייה יתבו אצריה. **יד**. עי' תיקו"ו נ ע"א וע"ב. **טו**. עי' תיקו"ו סג ע"א שזה צחי הגבורות. **טז**. לעקת שור (רש"י מהלים מז צ). **יז**. כל השירים קודש, שהם

זהר

יונקת (יסוד העולם) ונזונית, ואז, "וירא וירץ לקראתם", שתשוקת הדרגה התחתונה הזו להתחבר בהם ושמתה להמשך אחריהם, "וישתחו ארצה", להתקין להם כסא.

בא וראה, הקב"ה עשה את דוד המלך עמוד אחד מהכסא העליון כמו האבות. ואף על גב שהוא כסא אליהם, אבל בזמן שמתחבר בהם הוא עמוד אחד להתקן בכסא העליון, ולכך דוד המלך לקח את המלכות בחברון שבע שנים להתחבר בהם, והרי נאמר.

רבי אבא פתח ואמר, "מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו". בא וראה, כל בני העולם לא רואים על מה עומדים בעולם, והימים הולכים ועולים ועומדים לפני הקב"ה, כל אותם ימים שבני אדם עומדים בהם בעולם הזה, שהרי כולם נבראו וכולם עומדים למעלה. ומנין לנו שנבראו, שכתוב "ימים יוצרו". וכשמגיעים הימים להעלות מן העולם הזה, כולם קרבים לפני המלך העליון.

זהו שכתוב "ויקרבו ימי דוד למות", "ויקרבו ימי ישראל למות". משום שכאשר אדם הוא בעולם הזה, אינו משיג ולא מתבונן על מה הוא עומד, אלא כל יום ויום חשוב כאלו הוא הולך בריקנות, שהרי כשהנשמה יוצאת מן העולם הזה, לא יודעת לאיזו דרך מעלים אותה, שהרי הדרך לעלות למעלה למקום שאור הנשמות העליונות מאירות, לא

יניק (נ"א] יסודא דעלמא) ואתון⁶ כדין וירא וירץ לקראתם³ (בראשית יח ב) דתיאובתא דהאי דרגא תתאה לאתחברא בהוי וחדוותא דילה לאתמשכא אבתייהוי⁷ וישתחו ארצה (שם) [לאתקנא] [לאתקנא] כרסייא לגבייהוי:

תא חזי עבד קב"ה לדוד מלכא חד סמכא מכרסייא עלאה¹ כאבהן² ואף על גב דאיהו כרסייא לגבייהו אבל בזמנא דאתחבר בהו איהו חד סמכא לאתקנא בכרסייא עלאה ובגין כך נטל מלכותא⁵ בחברון דוד מלכא שבע שנין⁴ לאתחברא בהו והא אתמר:

רבי אבא פתח ואמר (תהלים כד ג) מי יעלה בהר יהוה ומי יקום במקום קדשו תא חזי כל בני עלמא לא' חמאן על מה קיימי [ב]עלמא⁶ ויומין אזלין וסלקין וקיימי קמי קב"ה כל אינון יומין דבני נשא קיימי [בהו] בהאי עלמא דהא כלהו אתבריאו⁷ וכלהו קיימי לעילא⁸ ומגלן דאתבריאו דכתיב (שם קלט טז) ימים יוצרו וכד מטאן יומין לאסתלקא מהאי עלמא כלהו קריבין קמי מלכא עלאה:

הך (מלכים א ב א) ויקרבו ימי דוד למות (בראשית מז כט) ויקרבו ימי ישראל למות בגין דכד בר נש איהו בהאי עלמא לא אשגח ולא אסתכל על מה קאים אלא כל יומא ויומא חשיב כאילו הוא אזיל ברקנייא דהא כד נשמתא נפקת מהאי עלמא לא ידעת לאן אורחא סלקין לה דהא אורחא לסלקא לעילא לאתר דנהירו דנשמתין עלאין נהרין⁹ לא

מאיר הזהר

כולם מאירים בשוה, ואז היא רגל רביעית לכרסייא עלאה יסוד אמא שזדעת (רמ"ו). **ט.** עט ע"ב (הערת זוהר). **י.** צקוד התעלותה עד הדעת (רמ"ו). **יא.** וארא כג ע"ב (ד"א). **יב.** עי' לקמן ריו ע"ב, ורכב ע"א. **יג.** לך פא ע"א (ד"א). **יד.** יש יום צעוה¹⁰, ויש יום להבא, ומה שעוסק אדם צעוה¹¹, כנגדו יש לו לעוה¹² למעלה רוחני שאין להם סוף. והו' הו' ימים צברא הקב"ה את העולם בצריאת העולם, שנאמר (שם ל"ט ע"ו) כי ששת ימים עשה, ולא אמר בששת ימים, ר"ל שהם נצרכים רוחניים, והם הג"ע של מעלה, וכו' וכל התורה והמנוחות שעוסק האדם צעוה¹³ יום א', צליה כשהולכת הנשמה לתת חשבון למעלה, הולך עמה אותו היום, ומעיד לפני הקב"ה מה שעשה פלוני באותו יום, וכו' וצוה יוצן (בראשית מ"ז כ"ט) ויקרבו ימי ישראל למות, שבשעת מיתתם מתקרבים הימים צלי צושה, לתת לאותו נדיק גמולו (ספר הליקוטים בשלח). **יד.** משמע מכאן שיש דרך לעלות לנשמה שלא בדרך גיהנם ולא משמע הכי בכל הספרים דגם דהע"ה אמר גם כי אלך בגיהן ללמות וגו' דמשמע דידיע מ"מ מוכרח ללכת דרך שם. א"מ. ומדברי רז"ל שהביא מהר"ו כ"י נראה שיש דרך ישר לג"ע ומי"ש דהע"ה היא אפי' אם נגזר שיעבור. מאיין (נ"ה).

א. בין החסדים וצין גבורות (רמ"ו). **ב.** הם [חג"ת שזדעת] היו יורדים ונמשכים למעלה למטה והוא נגדל וירץ לקראתם ממטה למעלה, וזה היה מפתח האהל, וכו' שהו מן ח"ת דועיר ששם פתח האהל (רמ"ו). **ג.** משוקת זו הדרגה להתחבר אל החסדים שחג"ת דועיר המושפעים מן הדעת, ולפי שהם שם סתומים שחג"ת דועיר שצנייהם מקור ראשה צוה, ולכן היא משתוקקת להתחבר עמהם וליהנות מהם (רמ"ו). **ד.** פי' ששמתה יתירא שלה שאלו יתגלו ויגדלו וגם שיתעלו למעלה צהגדלתם, כי צוה היא חתמשך ממש אחריהם (רמ"ו). **ה.** צומן שמתעלים החסדים למעלה אז משליש התחמון שבתפארת שנקפל לשני שלישים, נעלה שליש אחד לכתר ועיר ומשליש האחר נעשה כתר מלכות, והו' וישתחו ארצה, שהמשך אור משליש הנעלה אל כתר להאיר לכתרה של רחל, והו' לאתקנא כרסייא לגבייהו, כי אז נגמר תיקון המלכות, ולכן מיד אמר אברהם, אדני אם נא מנאחי חן בעיניך, כי כיון שנשלמה המלכות צתכרה אז היא מלכות שלימה (רמ"ו). **ו.** עמוד אחד לכסא הכבוד (ד"א). **ז.** שהיא שווה אליהם, דהיינו צומנא דאתחבר צוה, וזה צהתעלות יסוד אימא לדעת ועיר שאז גם צחג"ת שהיו צתחילה החסדים מכוסים צהם חזרו להיות מנוגלים, ואז יקצב ורחל מתעלים עד הדעת והיא מתחברת לחג"ת היותם

וירא

דף צט ע"א²

ספר הזהר

תרגום

מדרש הנעלם

מרוב הקדושה שיש בו. אחר יצא רבי עקיבא ובכה, ונבעו עיניו מים, והיה אומר אוי רבי, אוי רבי, שהעולם נשאר יתום ממך. נכנסו אליו כל שאר החכמים ושאלו אותו, והשיב להם.

היתה דחוקה לו (השעה) לרבי אליעזר. הוציא שתי זרועותיו ושם אותם על לבו. פתח ואמר, אוי העולם, העולם העליון חוזר להתכנס ולהגזז מן התחתון כל אור ונר. אוי לכם שתי זרועות, אוי לכם שתי תורות שיהיו נשכחים היום הזה מן העולם. שאמר רבי יצחק, כל ימי רבי אליעזר היתה השמועה מאירה מפיו כיום שנתנה בהר סיני.

אמר תורה (למדתי וגמרא) למדתי וחכמה הבנתי ושימוש עשיתי, שאלו יהיו כל בני אנוש של העולם סופרים, לא יוכלו לכתוב, ולא חסרו תלמידי מחכמתי אלא ככחול בעין, ואני מרבתי, אלא כמי ששוחה בים, ולא היה אלא להחזיק טובה לרבתי יותר ממנו. והיו שואלים ממנו באותו סנדל של יבוס, עד שיצאה נשמתו ואמר טהור. ורבי עקיבא לא היה שם. כשיצאה השבת, רבי עקיבא מצא אותו שמת, קרע בגדיו ושרט כל בשרו, ודם ירד ונמשך על זקנו. היה צועק ובוכה. יצא החוצה ואמר, שמים שמים, אמרו לשמש וללבנה, שהאור שהיה מאיר יותר מהם, הרי נחשך.

ברייתא מסגיאות קדושתא דאית ביה לבתר נפיק רבי עקיבא וגעו ונבעין עיניו מיא והוה אמר ווי רבי ווי [רבי] דאשתאר עלמא יתום מנך עאלו כל שאר חכימאי גביה ושאלו ליה ואתיב להון:

[הוה] דחיק ליה (שעתא) לרבי אליעזר אפיק תרי דרועוי ושווינון על לביה פתח ואמר אי עלמא עלמא עלאה חזרת לאעלא ולאנגזא מן תתאה כל נהירו ובוצינאטי ווי לכוון תריטי דרעי ווי לכוון תרי תורות דישתכחוון יומא דין מן עלמא דאמר רבי יצחק כל יומי דרבי אליעזר הוה נהירא שמעתא מפומיה כיומא דאתיהיבת במורא דסיני:

אמר אורייתא (סברית גמרא) גמרית וחכמתא סברית ושמושא עבדית דאילו יהון כל בני אינשא דעלמא סופרים לא יכלין למכתב ולא חסרי תלמידי מחכמתי אלא ככוחלא בעינא ואנא מרבתי אלא כמאן דשתי בימא ולא הוה אלא למיתן טיבותא לרבתי יתיר מניה והוון שאלין מניה בההוא סנדלא דיבוס עד דנפק נשמתיה ואמר טהור ולא הוה תמן רבי עקיבא כד נפק שבתא אשכחיה רבי עקיבא דמית בזע מאניה וגריר כל בשריה ודמא נחית ונגיד על דיוקניה הוה צוח ובכי נפק לברא ואמר שמיא שמיא אמרו לשמשא ולסיהרא דנהירותא דהות נהיר יתיר מנהון הא אתחשך:

סתרי תורה

רפאל והני אינון תלת גווינין דקשת"י דקשת לא אתחזי אלא עמהון ובגין כך וירא אליו גלוי שכינה בתלת גווינין אליו וכלהו אצטריכו חד לאסיא מן המילה ודא רפאל"ל | מאריה דאסון"י | וחד לבשרא לשרה על ברא ודא איהו מיכאל בגין דאיהו אתמנא לימינא | וכל טבין | וברכאן בידיה אתמסרן מסטרא דימינא? וחד להפכא לסדום ודא איהו גבריאל דאיהו לשמאלא ואיהו ממנא על כל דינין דעלמא מסטרא (דדינא) | דשמאלאן | למידן ולמעבד על ידא דמלאך המות דאיהו מארי דקטולא דבי מלכא וכלהו עבדו שליחתהון וכל חד וחד כדקא חזי ליה:

ומלאך גבריאל"ל בשליחותא קדישא ומלאך המות בשליחותיה לנפשא דיצר הרע"ל ועם כל דא נשמתא קדישא לא נפיק עד דחזי שכינתא כד חמא לון מתחברן כחדא כדין חמא שכינתא

מאיר הזהר

מארי דאסון וכו' כ"ל וכדליתא דר"מ שרפאל מסבב כל העולם ג"פ כדי לקרב קיסם של חולים כדי לרפאותם. ז"ה (כ"א). כ ע"י ז"ח כה ע"א: כשם שג"ג למטה כך מיכאל השר הגדול הוא כהן למעלה והוא מקדים ומצדד לנשמה קודם ואח"כ מצדד להקב"ה. כ"א. המיתה בצדדן ישראל אינה ע"י מלאך המות הטמא אלא ע"י גבריאל (מ"מ עה ע"ב), וע"י לעיל כה ע"א כשם היה אור.

עו. ע"י צ"ע קו ע"צ שבזינא היא כלי לאור שהוא הנהירו. עו. ז"ל הגמ' סנהדרין סח ע"א: נעל שמי זרועותיו והניחן על לבו אמר אוי לכם שמי זרועותי שהן כשמי ספרי תורה שנגללין. פ"י רש"י: שנגללין - כשגוללין ספר תורה והכתב מכוסה כך תפעלם ותמכסה תורה שגלזי כשאתומה, לפי שלא שמשוני ולמדו ממני. פ. לשון הגמ': כמכחול בשפופרת. יט. ריש פסח דף רטו ולעיל נח דף ע"ב (ד"א). וע"י לעיל יח ריש ע"ב ומ"מ שס. יט. דליהו

ניתן לכל הנשמות, שהרי כדוגמא שהוא ממשיך עליו בעולם הזה, כך נמשך לאחר שיוצא ממנו.

בא וראה, אם אדם נמשך אחר הקב"ה ותשוקתו אחריו בעולם הזה, אחרי זה כשיוצא ממנו, הוא נמשך אחריו, ונותנים לו דרך לעלות למעלה אחרי אותה משיכה שנמשך ברצון כל יום בעולם הזה. אמר רבי אבא, יום אחד נפגשתי בעיר אחת מאותם שהיו מן בני קדם, ואמרו לי מאותה חכמה שהיו יודעים מימים ראשונים, והיו מוצאים ספרים של החכמה שלהם.

וקרבו לי ספר אחד, והיה כתוב בו, שכדוגמא שהרצון שהאדם מתכוון בו בעולם הזה, כך ממשיך עליו רוח מלמעלה כדוגמת אותו הרצון שנדבק בו. אם רצונו התכוון לדיבור עליון קדוש, הוא ממשיך אותו הדיבור מלמעלה למטה אליו. ואם רצונו להתדבק בצד האחר ומתכוון בו, הוא ממשיך את אותו הדיבור מלמעלה למטה אליו. והיו אומרים שעיקר הדבר תלוי בדבורים ובמעשה וברצון להתדבק, ובזה נמשך מלמעלה למטה אותו הצד שנדבק בו. ומצאנו בו כל אותם מעשים ועבודות הכוכבים והמזלות ודברים שהצטרכו להם, ואיך הרצון להתכוון בהם כדי למשוך אותם אליהם.

אתהיב לכלהון נשמתין דהא כגוונא דאיהו אמשיך עליה בהאי עלמא הכי אתמשכת לבתר דנפיק מניה:

תא חזי אי בר נש אתמשיך בתר קב"ה^ה ותיאובתא דיליה אבתריה^ה בהאי עלמא לבתר כד נפיק מניה איהו אתמשיך אבתריה ויהבין ליה אורח לאסתלקא לעילא בתר ההוא משיכו דאתמשיך ברעותא כל יומא בהאי עלמא א"ר אבא יומא חד אערענא בחד מתא מאינן דהוו מן בני קדם^ה ואמרו לי מההיא חכמתא דהוו ידעין מיומי קדמאי והוו אשכחן ספרין דחכמתא דלהון:

וקריבו לי חד ספרא והוה כתיב ביה דהא [כגוונא ד]רעותא דבר נש איכוון [ביה] [ליה] בהאי עלמא הכי אמשיך עליה רוח מלעילא כגוונא דההוא רעותא דאתדבק ביה אי רעותיה איכוין במלה עלאה קדישא^ה איהו אמשיך עליה לההיא מלה מלעילא לתתא לגביה ואי רעותיה לאתדבקא בסטרא אחרא ואיכוין ביה איהו אמשיך לההיא מלה מלעילא לתתא לגביה והו אמר^ה (י) דעקרא דמלתא תליא במלין ובעובדא^ה וברעותא לאתדבקא ובדא אתמשך מלעילא לתתא ההוא סטרא דאתדבק בה ואשכחנא ביה כל אינון עובדין ופולחנין דככביא ומזלי ומלין דאצטריכו לון והיאך רעותא לאתכוונא בהו בגין לאמשכא לון לגבייהו:

מדרש הנעלם

אמר רבי יהודה בשעה שנשמת הצדיק רוצה לצאת שמחה והצדיק בטוח במיתתו כדי לקבל שכרו הה"ד (בראשית יח ב) וירא וירץ לקראתם בשמחה לקבל פניהם מאי זה מקום מפתח האהל כדקא אמרן וישתחו ארצה [לגבי שכינה]:

רבי יוחנן פתח ואמר (שיר ב יז) עד שיפוח היום ונסו הצללים סוב דמה לך דודי לצבי או לעופר האילים עד שיפוח היום וגו'^ה זו אוהרה לאדם בעורו בעולם הזה שהוא כהרף עין תא חזי מה כתיב (קהלת ו ו) ואלו חיה אלף שנים פעמים וגו' ביום המיתה

מאיר הזהר

רשב"י מא ע"ג. ד. עי רמ"ו ויקרא לה ע"א ש"עילאה קדישא^ה הוא צמי א"ר. ה. עי לעיל עה ע"ב, ועי לקמן קסא ע"א: מלין דלעילא מנהון חליין צעודא ומנהון צמלולא ומנהון צרעומא דלגא. ועי ח"ג קפד ע"א: מאי משיבו דלהון דלדיקיא דידעי עקרא דמלה ועודא וידעי לכוונא לנא ורעותא יתיר מאלין אחרינן דלא דעי כל כך. ו. היינו טלמסאות וקטורתס והשצעתס ועבודות שעובדים להם (נ"א). ז. מאחא (דפ"ו). ח. עי תניומא וירא ג: עד שיפוח היום זה יום הדין שנאמר (מלאכי ג) כי הנה היום צא צוער כמנוח.

א. כלה"פ (דברים יג ה) אחרי ה' אלהיכם תלכו ואמו תיראו ואת מצותיו תשמרו וקבלו תשמעו ואמו תעבדו וכו' תדבקון. עי תנחומא ושלח י: מי יוכל ללכת צדרכיו וכו' אמר להם משה לישראל לא אמרתי לכם כך אלא דרכיו חסד ואמת וגמילות חסדים דכתיב כל ארצות ה' חסד ואמת וגו"מ. ועי עוד ח"ג כ סע"א. ב. עי לעיל פח ע"ב ועלי משוקתו, ועי"ש שצט האור יקר. ועי לקמן ק ע"ב וכו' תדבק. ג. עי שעה"פ משלי: אהי"ה דאלפי"ן, העולה עם הכולל קד"ס, כופה את הקליפות, שינאו מן אלו המלכים והינאוין. וגם אלו הקליפות נקראים חכמת כל בני קדם (עי עוד שער מאמרי

וירא

דף צט ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

כיום אחד אצלו. אמר רבי שמעון, נשמתו של אדם מתרה בו ואומרת "עד שיפוח היום" (ונסו הצללים) וידמה בעיניך כהרף עין, בעודך בעולם הזה. "ונסו הצללים", זהו שכתוב "כי צל ימינו עלי ארץ". בבקשה ממך, " סב דמה לך דודי לצבי וגו".

כל מה שהיה נחשב כיום אחד אצלו אמר רבי שמעון נשמתו של אדם מתרה בו ואומרת עד שיפוח היום (ונסו הצללים) וידמה בעיניך כהרף עין בעודך בעולם הזה ונסו הצללים הה"ד (איוב ח ט) כי צל ימינו עלי ארץ¹ בבקשה ממך סוב דמה לך דודי לצבי וגו'²:

דבר אחר, "עד שיפוח היום וגו", אמר רבי שמעון בן פזי, זו אזהרה לאדם בעודו בעולם הזה שהוא כהרף עין. מה הצבי קל ברגליו, אף אתה היה קל כצבי או כעופר האילים לעשות רצון בוראך כדי שתנחל העולם הבא, שהוא "הרי בשמים", הנקרא הר ה', הר התענוג, ההר הטוב.

דבר אחר עד שיפוח היום וגו' אמר רבי שמעון בן פזי זו אזהרה לאדם בעודו בעולם הזה שהוא כהרף עין מה הצבי קל ברגליו אף אתה היה קל כצבי או כעפר האילים לעשות רצון בוראך¹ כדי שתנחל העולם הבא שהוא הרי בשמים² הנקרא הר יהו"ה³ הר התענוג ההר הטוב⁴:

אמר רבי חייא אמר רב, אם היינו מסתכלים בפרשה הזו, נסתכל בחכמה אם ענין הנשמה היא אין ראשה סופה ואין סופה ראשה,

אמר רבי חייא אמר רב אי הוינא מסתכלין בפרשתא דא נסתכל בחכמתא אי עניינא דנשמתא היא לאו רישא סופא ולא סופא רישא

סתרי תורה

(כדוגמא זו) בצבעיה והשתחוה, שכתוב "וישתחו ארצה". כמו אצל יעקב שנאמר "וישתחו ישראל על ראש המטה", לשכינה. ולגבי השכינה אמר בשם אדני¹, ולגבי הצדיק אדו"ן, שהרי אז נקרא אדון כל הארץ, כשמוארת מצדיק ומוארת בצבעיה, שהרי משום (זה הוא כדוגמא זו אז) זה נשלם למעלה.

כגוונא דא [נ"א בגוונאה] וסגיד דכתיב (בראשית לג ג) וישתחו ארצה [כגוונא דיעקב] שנאמר (שם מז לא) וישתחו ישראל על ראש המטה לשכינה ולגבי שכינתא אמר בשמא אדני¹ ולגבי צדיק אדו"ן דהא כדוין אקרי אדון כל הארץ [נ"א כד אתנהרא מצדיק ואתנהרא בגוונאה דהא בגין דאן] (כד איהו כגוונא דא כדוין) אשתלים לעילא:

מכאן שמראה שלמטה מושך המשכה מלמעלה, שהרי הצבעים הללו מושכים המשכה מלמעלה מאותם מקורות עליונים. אדני¹ מושך מלמעלה בשלשת הצבעים הללו שמתלבש בהם, ובהם נוטלת כל מה שנוטלת מלמעלה, ומשום שהם חיבור שלה ועמודים שלה, בכלם נאמר שם אדני¹, שהרי שם זה התגלה לו כלול בסודות עליונים, התגלה לו בגלוי מה שלא היה מקודם. לכן כשלא היה מהול. ועד שנמול, לא רצה הקב"ה להוציא ממנו זרע קדוש. כיון שנמול, מיד יצא ממנו הזרע קודש. ולכן התגלתה עליו שכינה באותן דרגות קדושות.

מהכא דחיוו דלתתא משיך משיכו מלעילא דהא גוונין אלין משכינן משיכא מלעילא מאינון מקורין עלאין אדני¹ משכא מלעילא באלין תלת גוונין דאתלבש בהו ובהו נטלא כל מה דנטלא מלעילא ובגין דאינון חבורא דילה וסמכין דילה בכלא אתמר שמא אדני¹ דהא שמא דא אתגלי ליה כליל ברזין עלאין אתגלי ליה באתגליא מה דלא הוות מקדמת דנא דלא הוה גזיר¹ ועד דאתגזר לא בעא קודשא בריך הוא לאפקא מניה זרעא קדישא¹ כיון דאתגזר מיד נפק מניה זרעא קדישא ובגין כך אתגלי עליה שכינתא באינון דרגין קדישין:

מאיר הזהר

אם כן רואים שזריות היא המליאות של נעשה ונשמע כאחד. יד. אימא (ספר הליקוטים ישעיה נג). טו. ת"ת שבמלכות (אור יקר לעיל פ ע"א). ז"א (רמ"ז פ ע"א). טז. יסוד (ספר הקנה עמוד קו). יז. פירוש כי קודם שנימול לא היה מוונן ז"ק לנאח ממנו ואין ראוי שתגלה מ' בקישוטיה צעודו בערלה וזו אינה נקראת אדני¹ כי לא נתקשטה בקישוטיה שלא נעשה יחוד אבל אחר שנימול מיד נפק מיניה פירוש הוא מוונן לנאח ז"ק ובג"כ אתגלי עליה שכינתא באינון דרגין קדישין ונק' אדני¹ כדפירשמי. ז"א (נ"א). יח. ע"י לעיל זה ע"א.

ט. שחיה (דפ"ו). י. ע"י צ"ר פ"ח ס' צ: יומו של הקצ"ה אלף שנים דכתיב כי אלף שנים בעיניך כיום אחרמו. יא. ע"י לקמן ר"ז ע"ב. יב. ע"י שיה"ש רבה פ"ב ס' מו: סוב דמה לך דודי לנצי סוף שאני נהפך לכס ממדת הדין למדת רחמים וממחר בגאולתכס כדס הנצי. יג. ע"י מקילת ישירים פרק ו: המלאכים נשמחו במדה הטובה הזאת, שנאמר בהם (תהלים קג כ) גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו. וע"י לקמן ח"ב ג ע"א: כל אשר דבר יהו"ה נעשה ונשמע והוה במתקלא חדא כמלאכין עלאין דהכי כתיב בהו (תהלים קג כ) נצרכו יהו"ה מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו.